

PM för prövning och rapportering av läroplikt som fullgörs hemma

TILLSYNSHETEN FÖR ÅLANDS HEMUNDERVISNING

MARIEHAMNS
STAD

Innehåll

Anvisningarna i Landskapet Ålands Läroplan för grundskolan	2
Läroplikt som fullgörs hemma.....	2
Prövning och rapportering om de läropliktigas framsteg	2
Avbruten hemundervisning.....	3
Intyg över fullgjord läroplikt.....	3
Särskild examen – betyg som motsvarar grundskolans avgångsbetyg	3
Flödesschema	4
10 augusti, första anmälan för nyinflyttade	4
10 augusti, återanmälan	4
November – januari	4
April – juni.....	4
Vårdnadshavarnas skyldigheter	5
Vilka handhar prövningen	5
Referenser	5

Uppdaterat 15.9.2025

Anvisningarna i Landskapet Ålands Läroplan för grundskolan

Läroplikt som fullgörs hemma

De barn som har sin hemort på Åland kan uppfylla sin läroplikt genom hemundervisning. Då ett barn enligt vårdnadshavarens beslut fullgör läroplikten hemma övergår ansvaret för ordnandet av studierna och ansvaret för att barnet tillägnar sig sådana kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen till vårdnadshavaren. Vårdnadshavarna för barn som fullgör sin läroplikt i hemmet ska läsårsvis skriftligt anmäla till hemkommunen att läroplikten fullgörs genom hemundervisning. Till anmälan ska en uppdaterad plan bifogas där det framkommer hur vårdnadshavaren planerar att undervisningen ska ordnas så att hela läroplikten fullgörs i enlighet med målen i läroplanen. Därtill ska vårdnadshavaren i god tid inför varje tillsynstillfälle, som ska ordnas en gång per termin, lämna in en redogörelse för periodens arbete så att utvärderingen av elevens kunskaper kan grunda sig på det stoff som behandlats i hemundervisningen. Ett läropliktigt barn som studerar hemma, d.v.s. inte deltar i den undervisning som kommunen ordnar i grundskolan, är inte inskrivet i någon skola och registreras alltså inte som elev i någon av kommunens skolor. Eleven har ändå rätt till samma elevhälsotjänster som en elev som fullgör sin läroplikt i skolan, alltså tjänster såsom psykolog- och kuratorstjänster och skolhälsovård. Barn med annat modersmål än svenska kan delta i den förberedande undervisningen som grundskolan i hemkommunen ordnar.

Hemundervisade elever kan inte följa anpassade lärokurser eftersom beslut om mångprofessionellt stöd endast kan fattas för elever som är inskrivna i en skola. Detta innebär att, om vårdnadshavaren beslutar att barnet ska fullgöra sin läroplikt i hemmet kan barnets studier och bedömningen av dem synas vara strängare bundna till läroplanens mål och kunskapskriterier eftersom utvärderingen av barnets kunskaper inte kan grunda sig på anpassade mål och kriterier utan ska följa den allmänna lärokursen och uppfylla de kunskapsmål som finns i respektive ämnes läroplan för årskurs 2, 4, 6 och 9.

Prövning och rapportering om de läropliktigas framsteg

Mariehamns stad har genom Tillsynsenheten för Ålands hemundervisning ansvaret för de barn som bor i en kommun som har avtal med staden. Tillsynsenheten ansvarar för tillsynen i samtliga kommuner på Åland. Som kommunikationsplattform används Wilma.

Tillsynsenheten för Ålands hemundervisning ansvarar för att barnets framsteg prövas i slutet av varje termin ända tills läroplikten upphör, d.v.s. tills barnet har förvärvat sådana motsvarande kunskaper och färdigheter som anges i landskapet Ålands läroplan för grundskolan eller att det har förflutit tio år sedan läroplikten började. Tillsynsenheten rapporterar terminsvis till den läropliktigas hemkommun enligt avtal.

Prövningen sker genom ett möte mellan lärare och den läropliktiga. I vilken form som utvärderingen görs bestäms genom dialog mellan tillsynsenheten och hemmet där man avväger hur elevens kunskaper och lärande bäst kan utvärderas. Den läropliktigas kunskaper och färdigheter utvärderas exempelvis genom samtal, skriftliga och muntliga uppgifter, prestationer i konst- och färdighetsämnen och arbetsprover. Färdigheterna kan även påvisas i autentisk miljö, exempelvis i naturen, ett laboratorium eller på en idrottsplats.

De lärare som förordnats att handha prövningen, ska beskriva den läropliktigas framsteg i en skriftlig redogörelse med bedömningen godkänd eller icke godkänd men redogörelsen är inte ett betyg.

Redogörelsen sparas på tillsynsenheten (Mariehamns stads bildningskansli) och kan användas som grund för utvärdering vid kommande prövningstillfällen. En kopia av redogörelsen finns att ladda ner från Wilma.

Om ingen av barnets vårdnadshavare har svenska som modersmål ska barnets kunskaper i ämnet svenska särskilt uppmärksammas vid tillsynen.

I ett beslut som gäller bedömningen av ett barn som fullgör sin läroplikt genom hemundervisning får ändring sökas så som föreskrivs i LL om barnomsorg och grundskola (2020:32) del III, 9 kap. 55 §. (2020/52)

Beslut som gäller bedömning av en elev får inte överklagas genom besvär. Elevens vårdnadshavare eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, får hos rektor begära en ny bedömning av studieframstegen eller kvarstannande i årskurs eller en ny slutbedömning inom två månader från delfåendet. I fråga om den nya bedömningen beslutar skolans rektor och elevens lärare gemensamt. (LL om barnomsorg och grundskola (2020:32), del VII, 3 §, 5 mom)

Avbruten hemundervisning

Om barnets framsteg vid prövningstillfället är väsentligt lägre än vad som rimligen kan förväntas ska vårdnadshavarna informeras och få möjlighet att åtgärda bristerna under kommande termin. Om barnets utveckling och lärande under ett läsår uppvisar allvarliga brister och skolan gör bedömningen att barnets läroplikt inte fullgörs genom hemundervisningen kan tillsynsenheten i samråd med hemkommunen fatta ett beslut om att avbryta hemundervisningen. Ett beslut om avbrytande av hemundervisning innebär att barnet ska uppfylla läroplikten i hemkommunens grundskola eller i en ersättande grundskola. Ett beslut om avbrytande av hemundervisning ska fattas skriftligen av hemkommunens utbildningschef. Ärendet bereds av tillsynsenheten. Innan beslutet fattas ska barnet och dennes vårdnadshavare samt eventuellt andra sakkunniga höras.

Intyg över fullgjord läroplikt

Då ett barn som fullgjort sin läroplikt i hemmet har förvärvat sådana motsvarande kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen för grundskolan på Åland eller att det har förflutit tio år sedan läroplikten började ska tillsynsenheten utfärda ett intyg. Av intyget ska framgå att läroplikten förverkligats genom hemundervisning och att läroplikten upphört. Intyget är inte ett betyg.

Särskild examen – betyg som motsvarar grundskolans avgångsbetyg

Om en vårdnadshavare för ett barn som fullgör sin läroplikt i hemmet önskar att barnet i slutet av läropliktsåldern ska erhålla ett betyg som motsvarar avgångsbetyget eller betyg i enskilda ämnen från grundskolan ska barnet delta i en särskild examen. Vårdnadshavaren till barnet ska meddela i sin årliga anmälan till sin hemkommun ett år på förhand att man avser avlägga en särskild examen antingen i alla grundskolans ämnen eller i enskilda ämnen. Den särskilda examen ska visa att barnet innehar kunskaper och färdigheter i dessa läroämnen och ämneshelheter som motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i grundskolans läroplan. Även de tidigare visade prestationerna

under provningstillfällena ska ligga som grund för slutbedömningen. Om barnet klarar examen i alla grundskolans ämnen skrivs ett betyg över fullgjord läroplikt ut. Betyget motsvarar avgångsbetyget från grundskolan.

Om man inte önskar ett vanligt skolbetyg, när läroplikten upphör, erhåller man ett intyg som beskriver den läropliktigas framsteg med bedömningen godkänd eller icke godkänd. Med detta intyg kan man söka sig vidare via det som kallas särskild provning.

I nuläget gäller att man vid åländska gemensamma ansökan till gymnasialstadiet ansöker i allmänna kvoten via provning. Villkoren för särskild provning kan förändras och det är viktigt att vårdnadshavare informerar sig om dem.

Flödesschema

10 augusti, första anmälan för nyinflyttade

- Anmälan görs när den läropliktiga fått sitt finska personnummer och åländsk hemkommun.
- Nya läropliktiga skall anmälas senast 10 augusti för innevarande läsår eller så fort som möjligt efter flytt till Åland under ett pågående läsår.

Anmälan görs till hemkommunens bildningskansli med kopia till tillsynsenheten samt genom registrering i Wilma med följande länk: <https://aland.inschool.fi/browsecourses?school-id=25&long-term=2025&checkout=true>

Kom ihåg att bifoga till anmälan hur undervisningen ska ordnas så att **hela** läroplikten fullgörs i enlighet med målen i läroplanen. Har barnet gått i skola ska senaste termins eller läsårsbetyg bifogas anmälan.

10 augusti, återanmälan

Återanmälan, inklusive den uppdaterade undervisningsplanen för hur hela läroplikten ska fullgöras, görs till hemkommunens bildningskansli med kopia till tillsynsenheten (hemundervisning@mariehamn.ax) om läroplikten fullgörs hemma

November – januari

Höstterminens tillsynsperiod. Tidsbokning sker via Wilma, vårdnadshavarens skriftliga redovisning ska lämnas i den angivna mappen på tillsynsenhetens Onedrive senast 1 vecka före bekräftad tillsynstid. Enhetens skriftliga redogörelse läggs upp i Wilma.

April – juni

Vårterminens tillsynsperiod. Tidsbokning sker via Wilma, vårdnadshavarens skriftliga redovisning ska lämnas in i den angivna mappen på tillsynsenhetens Onedrive senast 1 vecka före bekräftad tillsynstid. Enhetens skriftliga redogörelse läggs upp i Wilma.

Vårdnadshavarnas skyldigheter

En vårdnadshavare för ett läropliktigt barn som studerar hemma ska se till att barnet tillägnar sig sådana motsvarande kunskaper och färdigheter som anges i Ålands läroplan för grundskolan.

Vårdnadshavaren ska informera sig om den arbetsplan som gäller i den skola i den kommun till vilken den läropliktiga hör. Den läropliktigas framsteg ska prövas i slutet av varje termin inom de ämnesområden som vårdnadshavaren har nämnt i redogörelsen för periodens arbete som skickas in inför tillsynstillfället.

Vårdnadshavaren för ett läropliktigt barn ska se till att barnet fullgör läroplikten. En vårdnadshavare för ett läropliktigt barn som inte fullgör sin läroplikt kan dömas till böter för försummad tillsyn över läropliktig.

Om vårdnadshavarna inte skriftligen delgett kommunen en övergripande plan i samband med anmälningen till hemundervisningen kommer kommunen att ta kontakt med vårdnadshavarna för att påminna om denna skyldighet. Om vårdnadshavarna trots påminnelsen inte delger kommunen en övergripande plan kommer rätten till hemundervisning att upphöra.

Vilka handhar prövningen

Mariehamns stads bildningschef tillsammans med den ansvariga för tillsynsenheten utser representanter som handhar prövningen. Varje tillsynstillfälle handhas av två behöriga grundskolelärare.

Referenser

LL om barnomsorg och grundskola (2020:32) del III § 1-2

LL om barnomsorg och grundskola (2020:32) del III § 27–30

Läroplan.ax